

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. Pavli Laymann è Societate I: Theologiae Moralis
Compendiv[m] absolutissimum et in quinq[ue] libros
partitum**

Laymann, Paul

Moguntiae

Tractatus IX. De Ecclesiastica immunitate.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40716

8 Facilis accidit excusatio ab ea præcepti parte, quæ alteram refectioem in die ieiunii prohibet, quam ea, quæ esum carniū prohibet: tamen propter infirmitates certam stomachi, opus non est dispensatione, in dubio autē licentia petenda est in Episcopo vel eo absente à Parocho pro consuetudine diæcesis.

NB. Repetitio refectioem in die ieiunii non conceditur si solum concedatur esus carniū, quia alii cibi non possunt haberi.

9 Episcopi ob publicam causam ieiunium in alium diem transferre non prohibentur V. C. si ieiunium incidat in festū solemne peculiariter in aliqua ciuitate celebrari solitū. Item, si vigilia S. Martini incidat in bachanalia potest anticipari auctoritate Episcopi.

TRACTATUS IX.

De Ecclesiastica immunitate.

C A P. I.

Quid sit Ecclesiastica immunitas.

Immunitas (quasi muneris id est oneris vacans) Ecclesiastica est ius, quo loca, res vel personæ Ecclesiasticæ à communibus oneribus liberæ sunt. Dixi in plurali, loca, res, personæ, quia particularis Ecclesiæ exemptiones nomine Ecclesiasticæ immunitatis comprehendere non solent, sed solum exemptiones illæ, quæ tali statui Clericorum communes sunt. Quæ ipsa causa est, cur Clerici ne iuramento quidē Ecclesiasticæ immunitati renunciare possint, quia non ob particularem aliquorum sed communē Ecclesiasticæ hierarchiæ fauorem constituta est.

Triplex

Triplex est Ecclesiastica immunitas, Localis, quæ
Ecclesiis, Realis, quæ bonis Ecclesiasticis: Perso-
nalis, quæ personis Ecclesiasticis debetur.

C A P. II.

*De causis Ecclesiasticis à civili potestate om-
nino exemptis.*

Causæ omnes spirituales secundum propriam
institutionem à secularium iudicum potestate
liberæ sunt, quia potestas Ecclesiastica penitus di-
uerfa & discreta est à civili, quia illa supernaturalis
est rûm ratione originis; hæc verò temporalem
pacem, tanquam finem spectat; sicut dixi lib. 1.
Tract. 4. c. 5.

Causæ spirituales censentur, quæ ad Dei cultum
vel spirituales animæ salutem directe spectant, v. c.
quæ sunt de fide, doctrina, sacrificio Missæ & sacra-
mentis, ordinatione, officio ministroium, benefici-
is, Ecclesiarum, vasorum, virginum conseruatione,
alijsq; sacramentalibus, &c. Ratio, quia omnis pote-
stas iurisdictionis versatur circa propriam materiam
quæ veluti limite suo continetur. Materia autè pote-
statis desumitur ex proprio fine, ad quem ordinatur
cum igitur omnes hæ causæ enumeratæ tendât ad fi-
nem spirituales ac supernaturalia, sequitur quod
proprie sint potestatis spiritualis, & quod secularis
potestas sua autoritate, & sine commissione ad eas
se extendere nullo modo se possit cû tales causæ ex-
tra limites sint, & veluti extra spheram materiæ eius.

In causis metè civilibus V. C. de laicorû dominio,
contractibus, testamentis ac similibus, quæ for-
mam suam atq; obligationem à civili iure acceperûnt

Iudex Ecclesiasticus ordinariè se non immiscet, quia vtriusque tum ciuilis, tum Ecclesiastici Magistratus officia discreta esse debent. Extraordinariè tamen potest se immiscere iudex Ecclesiasticæ potestatis in defectum iustitiæ in fore seculari: Item in causis personarum miserabilium; item per modum denunciationis Euangelicæ ad Prælatos Ecclesiæ, pertinet de quauis peccato mortali cognoscere. At si Reus se corrigi non patiatur, ad centuram illi infligendam procedere. Aliæ sunt causæ mixti fori, id est vtriusq; ideo datus locus præuentioni: quod potissimum accidit in criminibus, quæ dicuntur mixti fori.

4 Crimina alia sunt merè Ecclesiastica, alia merè Ciuilia, alia mixta. Ecclesiastica dicuntur, quæ solum Canonico aut diuino positivo iuri aduersantur, vt violatio ieiunii & aliorum præceptorum Ecclesiæ Christi, item circa sacrificium & sacramenta: Item quæ solo iure naturali prohibita sunt, sed à Magistratu seculari non cognoscuntur, nec puniuntur, vel quia in eo cognosci propter suam spiritualitatem, vt hæresis simonia vel quia non solet cognosci, cum nec sit prohibitum iure ciuili, vt violatio pacti simplicis; deceptio intra dimidium precii iusti in emptionibus.

5 Crimen merè ciuile tantum fori dicitur, transgressio legis merè temporalis & politicæ V.C. de non portando armorum genere, non euehendo frumento, soluendis tributis: Item violatio contractuum testamentorum, & similibus, quæ secundum formam iuris ciuilis regulari debent, eiusmodi enim causis se iudex Ecclesiasticus non immiscet, nisi propter necessitatem & per accidens.

Crimina

Crimina mixta seu vtriusque fori censentur, quæ utroque iure prohibita sunt V.C. nocturna gestatio armorum, vel quæ iure naturali vetita, atque ita comparata sunt, vt licet propriam spiritualitatem non habeant, tamen non solum statui Reipub. Politico, sed etiam supernaturali fini Reipub. Ecclesiasticæ spiritualiter repugnent. Talia crimina sunt. I. Spontaliorum violatio. II. Adulterium, quia peccatur contra matrimonium, quod est Sacramentum, & licet crimen adulterii fori secularis sit iuxta Molinam; tamen causam diuortii, eiusque accessoriam quæstionem alimentorum ac dolis amittendæ ad solum iudicem Ecclesiasticum spectat. Quamobrem si lite coram seculari iudice mora de alimentis vxoris separatæ præstandis à marito, is opponat adulterii crimen, ob quod mulier iure alimentorum priuata sit. Iudex secularis lite supersedere debet, donec quæstio incidens ab Ecclesiastico terminetur. III. Vsuræ crimen (quod alioquin si eius naturam secundum se spectemus fori secularis est, tamen ideo mixti est fori, quia olim Cæsareo iure multæ usuræ impunitæ imò licitæ censebantur. IV. Blasphemia. V. Periurium tendens contra Deum supernaturaliter nobis reuelatum, ideo, quoque ad iudicium Ecclesiasticum pertinet. VI. Sortilegium seu Magia illicita, vtpote perniciosum crimen cum periculo fidei & irreuentia Dei, ac sæpererum sacrarum indiga tractatione.

In criminibus mixti fori vnus Iudex non iudicat 6
 dicit, quominus & ipse in suo foro cognoscere &
 indicare possit: Ratio, quia iurisdictio Ecclesiasti-
 ca & secularis sunt loco distinctæ; Ergo absolutio
 in iudicio vno non parit exceptionem rei iudicatæ

in altero iudicio, si tamen Reus in vno foro totaliter iudicatus & punitus fuit, in altero foro deinde non potest puniri & iudicari, quia æquitas nõ patitur, vt idem de eodem crimine bis iudicetur & puniatur. Et quamuis Ecclesiastica ac ciuilibus potestas diuersa sit, tamen vna alteram iuuare, & vna alteri, quatenus æquitatis ratio postulat consentire debet.

- 6 Crimina mixti fori intelligi debent solum in ordine ad laicos non clericos & Christianos, non Iudæos, vt pote extra Ecclesiam nisi sint sub protectione Ecclesiastici magistratus.

Crimen interdum mixti fori censetur secundum ordinem ad diuersos effectus V. C. se ipsius si quis interficiat, causa ista ad ciuile tribunal spectat, quoad confiscationem bonorum, quo ad sepulturam vero ad Ecclesiasticum.

- 8 Si circa crimen mixti fori quæstio iuris incidat, solius Ecclesiastici iudicis est definire V. C. vtrum tale iuramentum sit: vtrum sit magia naturalis an supernaturalis; vtrum sponsalia vel matrimonium valeant, rescindi possunt; idque propter annexam spiritualitatem: Etiam vsuræ V. C. Vtrum contractus sit vsurarius: nam ex iure ciuili non satis cognosci potest, quinam contractus vsurarii damnari debeant, sed secundum ius Canonicum id potius examinandum est.

- 9 Si quæstio spiritualis incidat coram iudice seculari, superlede re is debet causa principali, donec incidens coram Ecclesiastico terminetur V. C. si petenti hæreditatem obiciatur, ex illegitimo thoro natum ipsum esse; quæstio hæc ad Ecclesiasticum iudicium transmittenda est; Item sentiendum de periurii & vsuræ delicto. Nam Ecclesiastico pro-

prium

prium est cognoscere inter lepram & non lepram, peccatum & non peccatum.

Si facti quæstio incidat super usura, periurio, &c. 10 V.C. utrum re ipsa usura commissa, iudex secularis in foro suo inter laicos cognoscere potest, & usurarium ad usuræ restitutionem compellere potest & punire, uti & periurum: Causæ sponsaliorum regulariter ad iudicem Ecclesiasticum spectant, si tamen non opponatur, sponsalia valida non fuisse, vel legitimam causam rescindendi adesse, tunc etiam compotens erit iudex laicus, ut ad sponsaliorum fidem compellatur, violatorem puniat, de matrimonio si dubi: erit, an irritum sit ad iudicem Ecclesiasticum pertinet; si verò constet, irritum esse, aut clandestinè contractum, tunc etiam Iudex secularis punire potest.

De iuramenti autem valore interdum secularis Iudex definire potest, propterea quod vires iuramenti interdum saltem indirectè ex iuris civilis dispositione pendeant. Siquidem civilis lex interdum ob bonum publicum impedire potest, quominus contractus Reipub. perniciosus, quamvis interposito iuramento impleri debeat. An verò legislator id intenderit, ad civilem iudicem pertinet examinare.

NB. Sicut de rebus aliis ita etiam de Ecclesiasticis puta Ecclesiastico beneficio iure decimarum, iure patronatus duplex iudicium institui potest. Vnum de possessione, quod dici solet iudicium possessorium; Et alterum de proprietate, quod dici solet petitorium. Quo ad causam proprietatis siue petitorium iudicis attinet, ut cum queritur: Utrum Titius canonicè institutus

fit in beneficio; vtrum ius decimarum, ius eligendi, ius patronatus, ius sepulturae ipsi competat: Vtrum Caia sit legitima vxor Semoronii, de huiusmodi nemo Catholicorum negat, solius iudicis Ecclesiastici esse cognoscere & iudicare. De possessorio autem iudicio est controuersia inter Iuristas: Nam aliqui existimant, laicum iudicem in causa possessionis V. C. benefici, obtinendae & recuperandae competentem esse. Probant ex Doctrina Gloss. in c. Possessionem rei spiritualis non spiritualem, sed temporalem esse: quia non in iure, sed in mero facto consistit, vnde illud. *Proprietas nihil commune habet cum possessione.*

1 1 Sed contraria sententia est vera: Nam licet mera occupatio siue detentio rei in facto consistat, tamen possessio iusta non est sine iure, cum sit ius inuestendi, seu detinendi rem aliquam, consequenter possessio rei spiritualis, itidem spiritualis est, sequitur enim naturam proprietatis. Quare sicut laicus proprietatis incapax est, ita vt possessionis iuris spiritualis, & sicut causa proprietatis, ita & causa possessionis circa spiritualia ad solum Ecclesiasticum iudicem pertinet.

1 2 Axioma illud, Proprietatem nihil commune habere cum possessione, intelligendum quo ad acquisitionem, quia separari possunt, vt penes alium sit rei dominium, & penes alium rei possessio. At vero causa proprietatis, & causa possessionis, quo ad spiritualem cognitionem connexa sunt & diuidi non debent: Ratio, quia causa possessionis saepe obtineri non potest, nisi exhibito iure sine titulo aliquo proprietatis: partim quia iudicium possessorium multum praediudicat petitorio propter subleuationem

rem probationis & iuris prærogatiuam: quando-
quidem in dubio seu pari causa possessori, res adiu-
dicari debet, eademque ratio est de decimis Cle-
ricalibus.

Si quæstio non sit de possessione iuridica sed solo 13
facto & iniuria laici turbantis vn̄pellentis Cleri-
cum e possessione beneficii aut iuris decimarum, fi-
cut in *Metnaschuff*. Secularis iudex cognoscere
non prohibetur contra laicum; Est enim mixti fori,
sicut si Laicus Ecclesiam violauit calicem furando:
Crimen sacrilegii, est enim mixti fori. Quod si lai-
cus prætendat priuilegium exemptionis à decimis,
tunc ad solum iudicem Ecclesiasticum spectat causa.
Conductor vero decimarum coram laico conueni-
endus est, si negligens sit, quia non agitur de iure
aut possessione decimarum, sed de pœna condu-
ctionis, quæ est contractus publicus. Decimarum
merè laicarum aut fundatarum est in concessione
summi pontificis ante Concil. Later. Cum à titulo
& iure spirituali separatae sint, causas passim seculares
iudices cognoscant.

Si Laico ab Ecclesia decimæ in feudum concessæ 14
sunt, non ideo consequens est, concessum etiam ef-
fectus iudicandi de talibus decimis, quia tales deci-
mæ non omnino alienatae sunt ab Ecclesia, sed tan-
tum quoad dominium vtile: Est enim recept. Reg.
DD. Controuersia de feudo coram Domino feudi
decidi oportere, cum sæpe eius etiam interfit, tum
quia eiusmodi concessiones & priuilegia quæ Eccle-
siae & iuri communi derogant extendi non debent.

Orta controuersia inter Clericum & Laicum de 15
decimis sint ne Clericales & laicales ad Ecclesiasti-
cum Iudicem pertinet cognoscere ac iudicare. Cum

enim in hoc casu quæstio principalis omni iure ad Ecclesiasticum iudicem spectans proprietatis sit, sequitur etiam accessoriam, quæ est de possessione at eodem iudice cognosci oportere. Accedit quod laici non possunt possidere decimas, consequenter neque præscribere, nisi titulum vel concessionem exhibeant, vel saltem ostendant constantem famam esse de concessionem ipsis facta. Cognitio autem tituli siue examinatio tituli & iustitiæ eius ad Ecclesiasticum iudicem spectat.

NB. Possessionem immemoriam inducere præsumptionem tituli ac privilegii verum est, modo aliquis præscriptionis capax sit, secus non.

C A P. III.

*De asylo seu iure immunitatis constituto
Ecclesiis.*

1 Legibus tam civilibus, tum Canonicis asyllum seu ius immunitatis Reis ad Ecclesiam confugientibus, constitutum est. Can. c. eos, qui 87. ex Concil. Arausicano 1, can. 5. *Vos, qui ad Ecclesiam confugiant, tradi non oportere, sed loci sancti reuerentia & intercessionem defendi*, idque secundum iuris naturalis congruam æquitatem. Nam lex naturalis absolute id non præcepit etiam supposita sanctitate loci: quippe cui extractio malefactorum, quæ per se iusta est, repugnare non videtur; Lex Mosaica post Christi mortem expirauit.

2 Non solum templa etiam interdita & sacella, sed etiam alia loca religiosa, vt Hospitale, Episcopi authoritate fundatum, monasterium, quin & Episcopi pallatium, Ecclesiastica immunitate gaudent; Non sacella priuata, in quibus sacerdotes priuilegiati

super portatili missam celebrant: Ecclesia etiam immunitate gaudet. Etiam domus religiosum, canonicorum, licet interdicta sunt, quia hae iuris censurae cum penales sint & odiosae extendi non debent ultra casus iure expressos.

NB. Etiam Ecclesia, licet nec dum diuina in ea celebrari ceperint, quin & caemiteria.

Immunitas Ecclesiae Reus concessa amplius se extendit, quam violatio, adeo, ut licet Reus fugiat ad turrim, nec obstat, quod in talibus locis Ecclesia non polluat, nam Ecclesiae violatio odiosa est; immunitas autem fauorabilis.

Probabile est ac decens, ut Reus confugiens ad sacerdotem sacram Eucharistiam manibus ferentem ab Ecclesia defendatur, quia corpus Christi multo dignius est, imò ratio & quasi fundamentum concessum locis sacris.

Alius est reus debiti, alius criminis, Reus debiti etiam tutus est, si fugiat ad Ecclesiam.

Nemo criminis ad Ecclesiam confugiens extrahi inde debet, nisi in casibus iure expressis v. c. si crimen in Ecclesia committatur, quia reus infert iniuriam loco sacro, ideo indignus est, ut inde defendatur.

Qui prope Ecclesiam fiducia immunitatis delinquit, non ideo hoc privilegio priuandus est, quia non delinquit contra reuerentiam Ecclesiae, cum in ea peccatum non perpetret.

Publicus latro, Landtrüber vel agrorum depopulator, hereticus, & qui per insidias hominem occidit immunitate sacri loci gaudere non debet, secus dicendum de iis, qui sine insidiis, tamen ex proposito hominem occidunt, quia lex (odiosa) non facit mentionem nisi insidiatorum, ideo strictè interpretari debet.

Assanini

- 9 Assasini (constituti ab aliis vt alios occidant, non gaudent immunitate Ecclesiae, fures in gallia gaudent immunitate Ecclesiae fugitiuus ex arresto gaudet; Hæretici, vt dixi non gaudent.
- 10 Omnes fideles etiam excommunicati, non item infideles hac immunitate gaudent. Excommunicatio enim non priuat delinquentem immunitate.
- 11 Clerici qui exemptionis priuilegio gaudent, con fugientes ad Ecclesiam propter delictum ab Ecclesiastico iudice suo extrahi possunt: tamen quia Ecclesiasticus iudex maiorem potestatem habet in Ecclesia quam secularis, tamen quia in iudicio Ecclesiastico non ita seuerè agitur, ad corporis poenam & publicam vindictam. Vnde Ecclesiasticum iudicium in Ecclesia etiam exerceri potest, non autem seculare.
- 12 Si infidelis Reus ad Ecclesiam confugiens sacrum baptismum non simulatò petere videatur, defendendus est.
- 13 Immunitatis Reorum ad Ecclesiam confugiendum effectus sunt; quod non possint capi; quod interim, dum in Ecclesia morantur, non possit sententia mortis ferri; vestes ipsi adferri possunt, nec spoliari rebus suis, quæ penes se nisi sit res aliena arma prohibita.
- 14 Iudex secularis Reum extra casus iure vel legitima consuetudine exceptos e loco sacro extrahens sacrilegium committit ipsique iudex Ecclesiasticus claudendo fores resistere potest, præsertim centuriatus.
- 15 Processus iudicii contra Reum illegitime extractum ipso iure irriti sunt, si enim fundamentum iudicii iure non consistit, necesse est omnia, quæ in eo fundantur irrita esse, sed omnis vltior iudicii processus

Processus fundatur in captura, per quam veluti processus in Reum acquiritur. Ergo si captura per iniuriam violentiam attentata fuerit reliquus etiam processus ipso iure irritus censei debet.

CAP. IV.

De exemptione Clericorum in causis criminalibus.

Clerici in omnibus causis criminalibus plenissimum privilegium exemptionis à foro seculari obtinent. Constat ex multis Concil. & Pontificum decretis. Eandemque exemptionem Christiani Imperatores Constantinus, &c. & agnouerunt & decreuerunt.

Quæ Iustinianus Imperator de Ecclesiasticis causis ac personis decreuit nullam vim obtinent V. C. Vbi constituit, Clericos fures & homicidas coram seculari iudice conueniri posse: Constitutiones enim illæ à Friderico II. correctæ sunt: Ratio & æquitas huius exemptionis est, quia valde indignum & indecens est, ut status inferior iudicet superiorem: sed Clerici & sacerdotes indigniori & altiori statum sunt. Ergo indecens & in contumeliam status Clericalis cedit, si à laicis iudicentur.

Necessitas publici aut priuati incommodi anteterrendi non tribuit seculari magistratui iurisdictionem in Clericos, sed ius duntaxat defensionis naturalis. Si violentia vrantur Clerici possunt abigi cum moderamine inculpatæ tutelæ.

Ob defectum iustitiæ seu negligentiam ordinariorum Clerici ad singulare tribunal trahi non possunt, quia seculares non sunt capaces iurisdictionis exercendæ in Clericos, nisi ex commissione Prælatorum

CORUM

torum, quâ seclusâ, non possunt vlla consuetudinè defendi, quia incapax possidendi, incapax est etiam præscribendi, & maior minoris, non minor maioris negligentiam ac defectum supplere debet.

- 5 Ecclesiastici iudices contra subditos suos tunc seculare brachium inuocare possunt, si ordinarium iuris remedium ipsis deficiat. Vnde nec subditis Iudicum Ecclesiasticorum licet; seculares superiores in subsidium vocare contra Magistratum suum Ecclesiasticum præterquam in casu necessitatis, extraordinario, cum nullum aliud remedium superpetat.
- 6 Clericus in flagranti crimine deprehensus aut suspectus de proposito patrandi, à seculari potestate capi potest, vt iudici Ecclesiastico tradatur V. C. in crimine pernicioso Reipubl. furto homicidio. Intellige, si necessitas requirat, & mandatum Prælati saltem tacitum interueniat; alioquin enim valde difficile & moraliter impossibile erit, nec nisi Clericus resistat, intra terminos necessariæ defensionis consistere, & iurisdictionem in Clericos propria authoritate non exercere, quod laicis prohibitum est.
- 7 Iudex secularis Clericos arma contra publicam prohibitionem in plateis gestantes non ita priuare potest, vt eorum restitutionem deneget, nisi Prælatorum consensus accedat. Nam Clericus quidem secundum vim directiuam obligatur legibus, tacite; tamen non secundum vim coactiuam, vt à seculari magistratu puniri possit: Excipe nisi armorum vsus tanquam Reipubl. perniciosus, sit ita prohibitus neque domi retinere concessum sit.
- 8 Clericus debitor si fugam meditetur interim à

Iudicis

Iudice seculari aut creditore capi potest, vt Iudici suo sistatur & ad solutionem eiusque cautionem compellatur. Nam hoc casu Clericus perinde se habet, vt fur, talem autem capi & reduci posse, nemo negat, quia contra vim iniustam cuilibet se defendere iure naturali concessum est.

Clericus à seculari iudice ad testificandum cogi non potest: Ratio, quia testimonium alicuius requirere authoritative, seu imperare est actus iurisdictionis ad proprium superiorem spectans, Clerici autem exempti sunt à iurisdictione secularium Iudicum: si tamen vtrò velit testificari, potest etiam sine licentia Episcopi: Plures si simul delinquant, vt Clericus & concubina, omnes ab eodem iudice Ecclesiastico puniri possunt, quia Ecclesiasticus iudex dignior est laico.

Sed consuetudo obinet cum Iudices seculares¹⁰ contra concubinas Clericorum procedere solent, sed id agere debent, non usurpata iurisdictione in Clericos & domus eorum; Iniquè autem condemnatur Clericus ad expensas incarceratæ concubinæ quia hæc est pœna, quæ à seculari iudice inferti non potest.

Qui post crimen commissum Clericus aut Religi-¹¹ osus factus est, à seculari magistratu tamen iudicari non potest, nisi causâ præuentus fuerit. Quia privilegium exemptionis introductum est, ob honorem status Clericalis: Ergò omnes congaudere debent, qui statum Clericalem assumpserunt.

Si bona per accidens subiiciuntur Magistrati,¹² seculari propter subiectionem personæ, tunc liberantur exempta personâ consequenter etiam bona eximuntur.

eximuntur iurisdictione, modo non sint confiscata, sicuti si quis, qui delictum commisit, ob quod multari poterit ante ceptum iudicium mutet domicilium, à iurisdictione liberatur, nec potest deinde in ipsum sententia ferri.

- 14 Clericus ad statum Laicalem transiens iudicari non potest à Iudice Ecclesiastico propter crimina in Clericatum commissa, quia non mutat forum, imò cumulat forum cum foro.

C A P. V

De exemptione Clericorum in causis civilibus.

- 1 Clerici in causis etiam civilibus à seculari magistratu exempti sunt, quod etiam in realibus potest: Quia si bona non habeant obligationem per se, propriam sibi seu realem sequuntur conditionem & statum personæ, ita, ut si ea eximatur à iurisdictione, etiam bona ipsius exempta sint, siquidem fieri non potest, ut iudex de bonis processum iudicii atque sententiam formet, nisi personam vocando, examinando, iubendo quæ sine iurisdictione in illam fieri non possunt. *Quare certum est in Abb. quod si persona exempta est, ergo etiam res.*

NB. Quisque sortitur forum in loco ubi res sita est, ut vult Mysing. intelligitur, nisi sit persona privilegiata & exempta ut Clericus.

- 2 Si persona exempta est, etiam res eius exemptæ sunt, nisi secundum se ipsam obligationem habeant, quod accidit si V. C. à laico Rege, &c. in feudum datæ fuerint vel Ecclesiæ vel comiti feudatario Nobili, quas postea Ecclesiæ donavit; Cum enim iste Vasallus non potuerit plus iuris in Ecclesiam transferre, quam ipsi competeat, sequitur, quod domi-

forum directum semper maneat penes primum conferentem, ad quem proinde proprie pertinet de controuersis super feudo exorientibus iudicare. Ita etiam principes Imperii, Episcopi ratione feudali-um bonorum Imperatori subiecti sunt: *Quia nihil obstat, quin idem homo diuersis respectibus, diuerso iure, & qualitate censeatur.*

Si Clericus feudum habeat à Principe laico con-³ tum ipso conueniri potest in causis feudalibus, quia cum Dominus laicus cognoscit in causa feudali, potius iudicat super re sua, quam de Clerico. Et si Ecclesia habeat feudum à laico, censeatur vt laicus idque in pactis adeo etiam vt si habeat fundus feudalis an-³ nexum tributum, & negetur fructus, Dominus occupare, modò nihil attentet contra personam Clerici. Quod si agatur de crimine Clerici, ob quod meretur priuari feudo id iudex Ecclesiasticus cognoscere debet, & non laicus.

Bona immobilia Ecclesie donati possunt cum re-⁴ seruatione iurisdictionis comparatione eorundem bonorum.

Actor Clericus forum Rei laici sequi debet: Ex⁵ ceptis nisi consuetudine aliud obseruetur, & nisi causa sint mixti fori.

C A P. VI.

De immunitate & exemptione Ecclesiasticorum bonorum.

Bona Ecclesiastica cum ad Dei speciale domini-¹ um pertineant à secularium magistratum exactione libera esse debent, item vasa, & ornamenta sacra, etiam si à priuato oratorio sub particulari aliquo dominio existant. Ratio, quia hæc nullam

Kkk tempo-

temporalem utilitatem habent, quæ in æstimationem venire possit. Quandoquidem ad diuini cultus ministerium dedicata nullis aliis vñibus prophanis adhiberi debent. Idem intelligendum de bonis ecclesiæ immobilibus & mobilibus quæ à fundatoribus proueniunt, quia cum ad cultum Dei specialiter destinata fuerint, ideo omnes exactiones, quibus à seculari magistratu grauantur, & in cultus diuini diminutionem concedunt, atque in Christi iniuriam & irreuerentiam, & quippe cuius illa bona quasi proprium patrimonium exponunt. Vnde consequens, hanc exceptionem diuini iuris esse, quia Filium Dei oportet liberum esse ab exactione Regum terrenorum iuxta illud Matth. 7. Ergo liberi sunt filii.

- 2 Non est æquum, vt bona Ecclesiæ in duplici Magistratu Ecclesiastico & seculari exactionibus grauentur, essent enim deterioris conditionis, quam secularia.
- 3 Onera merè realia seu ipsis rebus inherencia ad Ecclesiam quoque, aut Ecclesiasticum possessorem transferuntur. V. C. tabulæ pensiones; nam res transit cum onere.
- 4 Indictiones ordinariæ seu tributa principum inter onera merè realia numerari non debent: cum imponantur ratione subiectionis personarum.
- 5 Munera alia sunt personalia (quæ personis subditis tantum sine ordine ad patrimonii bona imponuntur: Huc refertur Capitulatio ciuium, à quibus omnibus Clerici exempti: Alia munera sunt patrimonialia videlicet, quæ de patrimonii bonis imponuntur, quæ duplicis generis, quædam enim personis tantum subditis imponuntur cum habitudine ad patri-

patrimonii bona ideoque mixta appellari solent, quædam verò sunt munera merè realia, quæ rebus siue possessionibus secundum se inhærent, quæ etiam à non subditis clericis atque Ecclesiæ possessoribus præstanda numerantur V. C. angariæ seu vehiculares præstationes ad communem necessitatem.

Clerici tamen secundum certiore sententiam 6
ob angariis & similibus muneribus, quæ subditis à seculari magistratu indicuntur, liberi esse debent. Quia laicis propriè incumbit subire munera & onera Reipubl. temporalis, personæ autem Ecclesiasticæ ad bona Ecclesiarum deferuire debent ad finem spiritualem.

Ad necessitatem aliquam tollendam, quæ ad ipsos 7
etiam Clericos pertinet, tempore belli, non minus, quam laici contribuere debent, tamen non secundum voluntatem & exactiorem laicorum, sed præ illa deliberatione etiam ipsorum clericorum, atque ad voluntatem & imperium Ecclesiasticorum prælatorum, quia *quod omnes tangit ab omnibus debet approbari*, Reg. 29. in 6. Et necessitas non habet privilegium. Vnde etiam Clerici tempore hostilitatis occupentur vigiliis murorum, *quia in necessitate cessat privilegium*, & tempore belli cum etiam periclitentur bona Ecclesiæ iure naturali clerici concurrere debent, imò ad muniendam civitatem in extrema necessitate contribuere tenentur.

Bona Clericorum ex titulo Clericali acquisita 8
procul dubio libera sunt à secularium principum exactiōe. Nam titulus est sacer.

Clerici etiam in bonis suis patrimonialibus immunitate feruntur, quia solvere tributum subdito- 9
rum propriū est, cum id signū sit subiectionis iuxta

Apostoli Rom. 13. Quod si bona habent realem obligationem alicuius tituli aut pensionis ac precedentem pacto feudali aut censuali Emphyteutico, tunc nihil attendi debet; utrum persona, quæ possidet, laicus sit an Clericus, subditus an exemptus. Quod si tamen Clerici negotiationibus ac lucris secularium hominum inhiant, meritò etiam eorum onera sustinent.

- 10 Privilegia quæ principaliter data sunt ob fauorem bonorum Ecclesiasticorum non competunt Clericis respectu bonorum priuatorum: Tale est beneficium restitutionis in integrum, si Ecclesia in contractu læsa sit; item ut non tempore ordinatio decem vel viginti annorum perficiatur usucapio immobilium bonorum Ecclesiæ, sed quadragenario. Ratio, quia bona Ecclesiastica inter res sacras numerantur, cuius rei signum est, quia eorum iniusta ablatio sacrilegium censetur. Non ita vero bona Clericorum propria, præsertim ex temporalititulo acquisita sacra censentur, consequenter eorundem iuris fauorem merentur. Alia ratio est, si privilegia datâ fuerunt personis siue statui Ecclesiastico, rebus autem accessorie V. C. ut coram seculari Iudice tanquam rei non conueniantur etiam in casu civili & reali.

C A P. VII.

Quenam personæ Ecclesiastica Exemptione gaudeant.

- 1 **R**egulares omnes utriusque sexus, eorumque Nouitii & conuersi Ecclesiastica immunitate gaudent.
- 2 Clerici minores gaudent privilegio exemptionis si ha-

habebant conditiones requisitas à Concil. Trident. videlicet, vt sint beneficiati, habitum & tonsuram gerentes alicui Ecclesiæ ex mandato Episcopi inferunt. Clericus tamen non statim amittit priuilegium fori, si semel atque iterum deponat habitum, sed si consuetudinem non ferendi habuerit; si postea tamen sine fraude resumpserit, recuperat priuilegium, imò si nunquam ferat habitum, non amittit priuilegium fori, nisi ab Episcopo ter monitus incorrigibilem se ostenderit.

Priuilegium fori trahit secum exemptionem à 3 tribus.

Clerici coniugati, qui cum vna eaq; virgine con- 4 taxerunt, si tonsuram & vestem Clericalem deseruerint Ecclesiæ seruiant Canonis priuilegium & exemptionis fori in causis criminalibus retinent.

Religiosus nouitius ob crimen in Monasterio 5 commissum à seculari Iudice etiam postquam ad seculum rediit puniri non potest.

Mora quæstione de iurisdictione inter iudicem 6 Ecclesiasticum & secularem decet magis ad Ecclesiasticam cognitionem pertinere, tanquam maiore auctoritate præditum, si tamen notorium sit, exemptionem inanem, & solum fallendicausâ oppositam secularis Iudex procedere potest.

C A P. VIII.

Quo iure fundata sit Ecclesiastica immunitas.

Exemptio Ecclesiasticorum à seculari magistra- 1 tu, tum quo ad personas, tum quo ad bona ipsorum à diuino iure proficiscitur, legibus autem ciuilibus & canonicis declarata & confirmata est, Prob.

Kkk 3 Primò

Primò, Authoritate Pontificum Concil. Tridenti.
 Secundò, probatur ratione. Nulla potestas siue iurisdictione propria virtute extendit, se ultra limites seu genus sui obiecti tanquam proprios limites. Ecclesiastica autem & bona sunt extra obiectum, & proprios limites iurisdictionis secularis, Ergo ad ea se secularis iurisdictione extendere non potest, per se ac propria virtute, sed tantum ex commissione alterius videlicet Ecclesiasticæ potestatis. Maior certa est: Minor probatur. Cum enim materia siue obiectum cuiuscunq; potestatis sumenda sit ex proprio fine ipsius, sequitur potestatis civilis, quæ per se ac directe ad finem temporalem ordinatur propriam materiam ac obiectum esse oportere res temporales ac politicas, non item sacras, ad quas numerantur personæ sacræ, id est, diuino cultui peculiariter dedicatæ loca bona, quæ vel ad Ecclesiam ornatum vel ministrorum sustentationem spectant. Ergo hæc omnia sunt extra obiectum secularis iurisdictionis & proprie ad Ecclesiasticam potestatem pertinent.

2 In veteri lege sacerdotes & Leuitæ exempti erant à iurisdictione & tributis aliarum tribuum, Num. 3. Exod. 30. Licet verò leges istæ desierint, tamen inde colligitur, quod quanto nunc dignioris sacerdotum ministri sunt Clerici, tanto magis dictæ immunitatis priuilegia in ipsis locum habere oportere.

3 Laici Clericis gradu inferiores, eisq; infesti sunt, vnde si in eos potestatem haberent, frequenter ea abuterentur. Deinde quo ad tributum Christus Math. 17. Communicauit priuilegium exemptionis B. Perro, Vicentio, sic consequenter etiam familiaræ eius id est reliquis personis Ecclesiasticis.

4 Summus Pontifex & Concilium generale ob in-

nam causam seculari magistratui aliquam iurisdictionem vel exactionem in Clericos committere aut permittere possunt, si sine scandalo aut maioris mali periculo prohibere non valeant, qua ratione etiam Christus tributum pro se, & S. Petro exsoluit, ne exactores scandalizaret.

C A P. I X.

Quibus modis immunitas Ecclesiastica violari soleat.

Ecclesiastica immunitas duobus modis violari potest, vel solo facto vel prætenta potestate seu iurisdictione, qui modus violationis longè grauior est facto. Si clericum quis percutiat, aut tributum etiam simul exiguum exigit, quia iniuria grauis & percussio sacri regium.

Plures sunt speciales modi, quibus Ecclesiastica immunitas violatur. Primus: Si secularis Iudex Ratum ex Ecclesia extrahere præsumat, præterquam in casibus iure canonico concessis. Et præcipitur antiquitas, vt si monitus desistere nolit, excommunicetur. Secundus, Si domini temporales in domibus Ecclesiarum hospitium sibi vendicent, tanquam iure debitum. Tertius, Si secularis Iudex Clericos tanquam reos ad tribunal trahere præsumat id sub pœna excommunicationis. Quartus, si temporales potestates Ecclesias & personas Ecclesiasticas angustiis, tributis, & exactionibus grauent. Excommunicatio Bullaris lata. Quintus, si exigant gabellas ab Ecclesiis, & personis Ecclesiasticis pro rebus ipsarum propriis. At excommunicatio hæc Papæ videtur hodie reseruata. Sextus, Usurpantes redditus

Ecclesiasticorum beneficiorum & Ecclesiarum sub excommunicatione bullari. Septimus, Si temporales Domini prohibeant suis subditis, ne Ecclesiasticis quicquam vendant aut ab iis emant sub excommunicatione ipso facto; Si laicus bona Ecclesiastica contra iuris ordinem inuadat. Nam ordinariè non desunt remedia querelam deponendi apud superiorem Ecclesiasticum. Nonus, Si secularis potestas cum autoritate se immiscet electioni Ecclesiasticæ. Decimus, Si secularis potestas statuta edat aut formari faciat, quæ Ecclesiasticæ libertati aduersantur sub excommunicatione bullari.

- 3 Statuta secularium interdum directè derogant Ecclesiasticæ immunitati interdum indirectè.
- 4 Personæ Ecclesiasticæ ad tutelam non possunt compelli: Agnitionis tamen tutelam legitimam Clerici suscipere possunt & personarum miserabilium.

C A P. X.

Vtrum Ecclesiastica immunitas per contrariam consuetudinem tolli aut minui possit.

Ecclesiastica immunitas per solam consuetudinem, quamuis immemorabilem tolli aut minui non potest, si sola sit, & nullo titulo seu privilegio summi Pontificis adiuuetur, quia id deberet fieri per modum reuocationis, interueniente patientia, ideoque tacito Papæ consensu, quod Papa non solet facere, sed potius damnare, vel per modum præscriptionis. Nam consuetudo, quæ vt irrationalis damnata est, non potest via præscriptionis le-

gem abrogare, sed consuetudo aduersus Ecclesiasticam libertatem, anquam irrationabilis passim damnatur in iure. Deinde incapax possidendo est etiam incapax præscribendi, sed laici sunt incapaces iurisdictionis super Ecclesiasticas personas.

Per Priuilegium seu concessionem Papæ laici capaces sunt alicuius potestatis in Ecclesiasticas personas,

Exemptionem Clericorum confirmare eamque lesam redintegrare ad clauem supremæ Ecclesiasticæ iurisdictionis pertinet, etiam reuocatio concessionis, potestatis super Clericos, etiam consuetudinis & præscriptionis quippe fundatæ in gratia & priuilegio Apostolico. Ideo sicut priuilegium à Papa reuocari potest, ita etiam præscriptio ex præsumptione & præscriptione priuilegii vim accipiens, idque ex plenitudine potestatis, maximè si cedere videatur in contemptum status Ecclesiastici.

TRACTATVS X.

De vitiis oppositis virtuti Religionis.

NB. Vitia Religionis virtuti opposita alia sunt secundum excessum, alia secundum defectum: Illa superstitionis. Dicitur autem superstitio, quasi supra conuenientem Dei cultum aliquid statutum, quia tamen excessus non est secundum quantitatem cultus absolute, quia quantumuis homo Deum colat, minus est, quam ei debetur, sed est excessus secundum obiectum, vt si alius Deus colatur,

Kkk 5 colatur,